

Dialogowanie w uniwersytecie? Perspektywa nauczycieli akademickich

Małgorzata Kosiorek, Renata Góralska
Uniwersytet Łódzki, Wydział Nauk o Wychowaniu
e-mail: malgorzata.kosiorek@now.uni.lodz.pl

W prezentacji podejmujemy problem uwarunkowań i praktyk uprawiania dialogu edukacyjnego w uczelniach wyższych. Odwołujemy się do idei dialogowania rozumianej za Joanną Rutkowiak (2010) jako bezarbitralną formę komunikowania się i jednocześnie zasadę wymiany myśli formułowanych z różnych (niekiedy spornych) pozycji, służący do ciągłego otwierania się nowych horyzontów. Tak rozumiane dialogowanie w obszarze edukacji przyczynia się do rozwijania postawy krytycznej i prospołecznych zachowań, a w konsekwencji do poprawiania jakości edukacji dla dobra jednostki i dobra wspólnego.

Tymczasem szkolnictwo wyższe zdominowane zostało przez procesy neoliberalizacji, które sformatowały wszystkie wymiary kultury organizacyjnej szkół wyższych zgodnie z modelem rynkowym. Ekspansja kultury neoliberalnej w szkolnictwie wyższym przyczyniła się do przekształcenia sposobu, w jaki nauczyciele w uczelniach wyższych odnoszą się do swojego miejsca pracy, do współpracowników, a przede wszystkim do tego, jak podchodzą do samych siebie. Bycie pod presją nieustannej oceny, to „polityczna technologia” organizująca pracę akademicką w obszarze kształcenia.

Neoliberalna kultura indywidualizmu warunkuje relacje jednostki/nauczycieli wobec idei dialogu (Rutkowiak 2010). Indywidualizm neoliberalny kreuje instrumentalistów edukacyjnych, konformistów, technokratów, którzy są zamknięci na innego, nie przewidują wymiany myśli, współpracy i współdziałania na rzecz spraw o wymiarze ponadindywidualnym. W takim podejściu nie ma miejsca na dialogowanie.

Pytania, które stawiamy, brzmią:

W jaki sposób kultura neoliberalna wpływa na doświadczenia, zachowania i działania nauczycieli w obszarze dydaktyki akademickiej?

Jakie praktyki dialogowania uprawiają nauczyciele akademicy?

Badania ułożone zostały w orientacji jakościowej. Rekonstrukcję doświadczeń nauczycieli akademickich przeprowadzono w oparciu o jakościowe wywiady małoustrukturyzowane.

Wyniki badań wskazują, że nauczyciele akademicy są pogrążeni w wewnętrznie sprzecznej sytuacji. Z jednej strony dla badanych nauczycieli (uprawiających dialogowanie) praca dydaktyczna stanowi ważny aspekt doświadczeń upetnomacniających,

V Ogólnopolska Konferencja Dydaktyki Szkoły Wyższej - *Od przekazu do dialogu. Dydaktyka w relacji*
5th Conference on Higher Education Didactics - *From Transmission to Dialogue. Didactics in Relationship*

POSTERY / POSTERS

co przyczynia się do poprawiania jakości edukacji. Z drugiej strony są oni pełni obaw o swoją zawodową pozycję i utrzymanie zatrudnienia, w związku z tym czują się bezsilni i zachowują się adaptacyjnie wobec neoliberalnych edukacyjnych standardów bądź uprawiają grę pozorów i pseudodialog. Ponadto pracę dydaktyczną formatuje i dyscyplinuje bycie pod presją nieustannej oceny i ciągłych porównań. Sytuacja ta nie sprzyja

dialogowaniu, wręcz przeciwnie “wytwarza kulturę zewnętrzną ‘bezpiecznej’ ciszy wokół spraw faktycznie napiętych oraz wymagających namysłu i dyskusji” (Rutkowiak 2010, s. 137). Utrwała to sprzeczności dotyczące możliwości dialogowania w obecnych warunkach społeczno-edukacyjnych.